

E. CZERNIAWSKA, M. LEDZIŃSKA: *Ja i moja pamięć*. Warszawa: WSiP 1994, ss. 187

W książce *Ja i moja pamięć* wiedza o procesach pamięci i mechanizmach psychologicznych rządzących zapamiętywaniem potraktowana została jako środek służący jej usprawnieniu. Ujawniając dociekliwość osób zainteresowanych problematyką szeroko rozumianych metod uczenia się (w tym także procesów zapamiętywania) autorki – Ewa Czerniawska i Maria Ledzińska – przedstawiły szereg pytań formułowanych najczęściej pod adresem psychologów, zajmujących się problemami uczenia się i zapamiętywania. Poznanie na nie odpowiedzi, zdaniem autorek, ułatwi zrozumienie właściwości pamięci i zachęci do poszukiwania własnych strategii zwiększających skuteczność uczenia się. Książka adresowana jest głównie do osób uczących się (uczniów, studentów), nie oznacza to jednak, iż nie mogą skorzystać z niej również inne osoby. Prezentacja wiedzy odbywa się bowiem wielopłaszczyznowo, uwzględniając rozmaite aspekty procesów, i zjawisk różnych koncepcji teoretycznych. Oznacza to, że pewne zjawiska opisane zostały wielokrotnie i zdefiniowane niekiedy w odmienny sposób. Taka integracja wiedzy o różnych poziomach złożoności opisywanych procesów daje czytelnikowi szansę wyboru treści zgodnych z jego kompetencjami naukowymi. Obok pytań podstawowych np. „Czym jest pamięć”, „Jak to się dzieje, że zapamiętuję”, „Kiedy zapamiętuję” – zawartych w pierwszej części książki pt. *Wejść z nami w świat pamięci* – czytelnik może znaleźć również pytania, których wyjaśnienie wymagało odwołania się do wiedzy fachowej. Odpowiedzi na nie są częścią teorii pamięci, u podstaw których leżą wspólne prawa zapamiętywania. Poznanie tych praw umożliwi orientację w procesach nastawionych na zdobywanie wiedzy o świecie, ułatwia świadome kierowanie tymi procesami. Omawiane teorie, rozwinięte w części drugiej pt. *Uczenie się jako przetwarzanie informacji*, wyjaśnione zostały w oparciu o wyniki badań psychologicznych nad zapamiętywaniem i zapominaniem (Ebbinghaus, Woodworth i Schlosberg, i inni). Pozwalają one poznać szereg czynników ułatwiających lub utrudniających zapamiętywanie oraz przechowywanie zapamiętywanego materiału.

Akcentując aktywną rolę podmiotu w procesie uczenia się, autorki zwróciły uwagę czytelnika na różne jego formy – chodzi tu o uczenie mimowolne i uczenie zamierzone. Uwzględniając fakt, iż zapamiętywanie zamierzone znacznie przewyższa mimowolne pod względem swojej skuteczności, celem osób uczących się winno więc być, z punktu widzenia tej skuteczności, możliwie najwcześniejsze kształtowanie

tych czynności i działań, które składają się na zapamiętywanie zamierzone: nastawienia, koncentracja uwagi oraz aktywność własną podmiotu. Z drugiej strony skuteczność zapamiętywania zależy od rodzaju powiązań przyswajanych informacji z potrzebami, zainteresowaniami i aktualnymi zadaniami danej osoby. W związku z tym należałoby dążyć do takich sytuacji w których podmiot będzie świadomy motywów swojego zapamiętywania i pozytywnie nastawiony na odbiór treści. Człowiek uczący się, który opanowuje wiedzę ze świadomym zamiarem zapamiętania, nie zawsze w pełni rozumie przyswajane informacje. Badania wykazują również dodatnią zależność pomiędzy procesem rozumienia tekstu a jego zapamiętywaniem.

Ponieważ prezentowana wiedza teoretyczna traktuje proces uczenia się szerzej aniżeli samo zapamiętywanie, w trzeciej części książki czytelnik znaleźć może użyteczne strategie uczenia się, wspomagające takie procesy, jak: notowanie, czytanie i zapamiętywanie (np. mnemotechniki). Autorki podkreślają jednak, iż nie są to **gotowe recepty czy sztywne instrukcje obsługi własnej pamięci**. Strategie te bazują na solidnej i sprawdzonej wiedzy teoretycznej i chociaż nie obiecują cudów, to rezultaty ich zastosowania w praktyce mogą okazać się zaskakujące. Wymagają jednak od czytelnika zaangażowania i ogromnej pracy nad sobą, gdyż techniki te niejednokrotnie prowadzą do zerwania z dotychczasowymi przyzwyczajeniami. Aby pojąć istotę odmiennych sposobów uczenia się, trzeba niekiedy rozluźnić gorset poglądów, prawd i wierzeń dotyczących nauczania tradycyjnego, które na pewnym etapie rozwoju okazują się niewystarczające.

Książka ta może się stać inspiracją do odkrywania własnych prawd i metod uczenia się. Różnorodność potrzeb i motywacji osób uczących się zachęca do eksperymentowania w myśleniu i działaniu, a książka *Ja i moja pamięć* opisująca wiele aspektów tej dziedziny wiedzy służy pomocnymi narzędziami do takiego działania.

Małgorzata Wójtowicz-Dacka